

» ministrabant ei. » Totum hoc similiter Lucas narrat, etsi non eodem ordine. Unde incertum est quid prius factum sit, utrum regna terræ prius demonstrata sint ei, et postea in pinnam templi levatus sit: an hoc prius, et illud postea. Nihil tamen ad rem, dum omnia facta esse manifestum sit: et quod aliis verbis easdem sententias Lucas explicat, non semper commendandum est, quam nihil deperat veritati. Marcus autem attestatur quidem eum in deserto a diabolo esse tentatum quadraginta diebus et noctibus; sed tacet quid ei dictum sit, quidve responderit. Item quod Lucas prætermisit, iste non tacuit, quod Angeli ministrabant illi¹. Joannes vero totum istum locum prætermisit.

CAPUT XVII.

De vocatione Apostolorum piscantium.

XXXIV. SEQUITUR narrans Matthæus: « Cum autem » audisset quod Joannes traditus esset, secessit in Galilæam: » hoc et Marcus dicit, et Lucas², sed Lucas de Joanne tradito nihil hoc loco dicit. Joannes autem evangelista priusquam iret Jesus in Galilæam, dicit Petrum et Andream mansisse cum illo uno die, et tunc Petro nomen impositum, cum antea Simon vocaretur. Sequenti item die jam volentem exire in Galilæam, invenisse Philippum, et ei dixisse ut sequeretur eum: inde ventum est, ut etiam de Nathanaële narraret. Die autem tertio in Galilæa constitutum, fecisse illud in Cana de aquæ in

¹ Matth. iv, 1-11, Marc. 1, 12, 13, et Luc. iv, 1-13. — ² Ibid. 12, Marc. 1, 14, et Luc. iv, 14.

vinum conversione miraculum¹. Quæ omnia cæteri Evangelistæ prætermiserunt, id contextentes narrationibus suis, quod Jesus reversus in Galilæam sit: unde intelligitur fuisse interpositos aliquot dies, quibus illa de Discipulis gesta sunt, quæ interponuntur a Joanne. Non est autem contrarium ei loco, ubi Matthæus narrat Dominum dixisse Petro: « Tu es Petrus et super hanc petram ædificabo » Ecclesiam meam². » Neque enim hoc nomen tunc accepisse intelligendus est, sed tunc potius, quando ei Joannes dictum esse commemorat: « Tu vocaberis Cephas, » quod interpretatur Petrus³: « Ut eum hoc nomine appellaret postea Dominus dicens: « Tu es Petrus. » Non enim ait: Tu vocaberis Petrus, sed, « Tu es Petrus: » quod ei jam dictum erat antea, « Tu vocaberis. »

XXXV. Deinde contexit narrationem Matthæus, et dicit: « Et relicta civitate Nazareth, venit et habitavit in » Capharnaum maritima, in finibus Zabulon et Nephtalim, » et cætera, quousque sermo terminetur, quem habuit in monte. In quo contextu narrationis attestatur ei Marcus de Discipulorum vocatione, Petri et Andreæ, et paulo post Jacobi et Joannis. Sed cum Matthæus continuo conjungeret narrationem prolixi illius sermonis, quem in monte habuit, posteaquam multos curavit, et eum multæ turbæ secutæ sunt, Marcus interposuit alia, quia docebat eos in synagoga, et stupebant super doctrina ejus. Tunc ipse dixit, quod et Matthæus post illum prolixum sermonem, quia « Erat docens eos quasi » potestatem habens, et non sicut Scribæ. » Narravit etiam de homine, a quo expulsus est immundus spiritus; deinde de socru Petri. In his autem Lucas ei consentit⁴:

¹ Joan. 1, 39, et II, 11. — ² Matth. xvi, 18. — ³ Joan. 1, 42. — ⁴ Matth. iv, 13, vii, 29; Marc. 1, 16-31, et Luc. iv, 31-39.

Matthæus vero de isto dæmonio nihil narravit ; de socru autem Petri non tacuit, sed postea ¹.

XXXVI. In hoc autem loco, quem nunc consideramus, idem Matthæus post vocationem Discipulorum, quibus piscantibus jussit ut eum sequerentur, narrat eum circuisse Galilæam, docentem in synagogis, et prædicantem Evangelium, et sanantem omnem languorem ; et collectis ad eum turbis, ascendisse in montem, et usum fuisse illo sermone prolixo. Dat ergo locum intelligendi, tunc facta esse quæ Marcus post electionem eorundem Discipulorum narrat, cum circuiret Galilæam, et doceret in synagogis eorum : tunc etiam de socru Petri : sed eum postea commemorasse quod prætermiserat, quamvis non omnia prætermissa in narrationem revocaverit.

XXXVII. Sane potest movere, quomodo Joannes dicat non in Galilæa, sed juxta Jordanem, primo Andream secutum esse Dominum cum alio, cujus nomen tacetur, deinde Petrum ab illo nomen accepisse, tertio Philippum vocatum ut eum sequeretur : cæteri autem tres Evangelistæ de piscatione vocatos eos dicant satis inter se convenienter, maxime Matthæus et Marcus. Nam Lucas Andream non nominat, qui tamen intelligitur in ea navi fuisse secundum Matthæi et Marci narrationem, qui breviter hoc perstringunt, quemadmodum gestum sit : quod Lucas apertius explicavit, commemorans ibi etiam miraculum super captura piscium, et quod ex ipsa navi Dominus prius fuerit locutus ad turbas. Hoc etiam videtur distare, quod tantum Petro a Domino dictum commemorat : « Ex hoc jam homines eris capiens : » quod illi ambobus fratribus dictum esse narrarunt. Sed potuit utique prius hoc Petro dici, cum de capta ingenti multitudine

¹ Matth. viii, 14, 15.

piscium miraretur, quod Lucas insinuavit ; et ambobus postea, quod illi duo commemoraverunt. Illud ergo quod de Joanne diximus, diligenter considerandum est : non enim parva repugnantia putari potest, cum et locorum plurimum intersit, et temporis, et ipsius vocationis. Nam si juxta Jordanem antequam Jesus isset in Galilæam, ad testimonium Joannis Baptistæ secuti sunt eum duo, quorum erat unus Andreas, qui fratrem suum Simonem continuo adduxit ad Jesum, quando et nomen ut Petrus vocaretur accepit ; quomodo ab aliis Evangelistis dicitur, quod eos in Galilæa piscantes invenerit, atque ad discipulatum vocaverit² nisi quia intelligendum est, non sic eos vidisse tunc Dominum juxta Jordanem, ut ei jam inseparabiliter cohærerent, sed tantum cognovisse quis esset, eumque miratos ad propria remeasse.

XXXVIII. Nam et in Cana Galilææ cum fecisset de aqua vinum, dicit idem Joannes, quod crediderint in eum Discipuli ejus. Quod ita narrat : « Et die tertio nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, et erat mater Jesu ibi. » Vocatus est autem et Jesus et Discipuli ejus ad nuptias². Qui utique si tunc in eum crediderunt, sicut paulo post dicit, nondum erant discipuli cum ad nuptias vocati sunt. Sed illo more locutionis hoc dictum est, quo loquimur, cum dicimus apostolum Paulum in Tarso Ciliciæ natum³ : neque enim tunc jam erat apostolus. Ita Discipulos Christi invitatos ad nuptias cum audimus, non jam discipulos, sed qui futuri erant discipuli intelligere debemus. Jam enim utique discipuli Christi erant, quando ista narrata atque conscripta sunt : et ideo sic de illis locutus est temporum præteritorum narrator.

XXXIX. Quod autem dicit idem Joannes : « Post hoc

¹ Matth. iv, 13-23, Marc. i, 16-20, Luc. v, 1-11, et Joan. i, 35-44. —

² Joan. ii, 1, 2. — ³ Act. xxi, 3.

» descendit Capharnaum ipse et mater ejus et fratres ejus » et Discipuli ejus; et ibi manserunt non multis diebus¹: » incertum est utrum jam illi adhæserant, etiam Petrus et Andreas et filii Zebedæi. Matthæus enim primo narrat quod venerit et habitaverit in Capharnaum; et postea quod eos de navibus piscantes vocaverit: iste autem, quod cum illo Capharnaum venerint Discipuli ejus. An forte Matthæus quod prætermiserat recapitulavit? quia non ait ipse: Post hoc ambulans juxta mare Galilææ, vidit duos fratres; sed sine ulla consequentis temporis differentia, « Ambulans autem, inquit, juxta mare Galilææ, vidit duos fratres, » et cætera. Proinde fieri potest, ut postea narraverit, non quod postea factum erat, sed quod prius prætermiserat, ut cum illo intelligantur venisse Capharnaum, quo Joannes dicit et ipsum et matrem et Discipulos ejus venisse. An potius alii discipuli fuerunt? sicut eum jam Philippus sequebatur, quem sic vocaverat, ut diceret ei: « Sequere me. » Quo enim ordine vocati sint omnes duodecim Apostoli, in Evangelistarum narrationibus non apparet, quandoquidem non tantum ordo vocationis, sed nec ipsa vocatio commemorata est omnium, sed tantum Philippi et Petri, et Andreæ, et filiorum Zebedæi, et Matthæi publicani, qui etiam Levi vocabatur². Singillatim tamen ab eo nomen et primus et solus Petrus accepit³. Nam filios Zebedæi non singillatim, sed simul ambos appellavit filios tonitru⁴.

XL. Sane animadvertendum est, quod Scriptura evangelica et apostolica, non solos illos duodecim appellat discipulos ejus, sed omnes qui in eum credentes, magisterio ejus ad regnum cælorum erudiebantur. Ex quorum multitudine elegit duodecim, quos et apostolos nomina-

¹ Joan. II, 12. — ² Matth. IV, 18-22 et IX, 9, Marc. I, 16-20 et II, 14, Luc. V, 1-11, et Joan. I, 35-44. — ³ Joan. I, 42. — ⁴ Marc. III, 17.

vit, sicut Lucas commemorat. Ipse quippe paulo post ait: « Et descendens cum illis stetit in loco campestri, et » turba Discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis¹. » Non utique diceret turbam Discipulorum, homines duodecim. Aliis quoque Scripturarum locis hoc evidenter apparet, discipulos ejus omnes appellatos qui ab eo discerent quod ad æternam vitam pertineret.

XLI. Quæri autem potest, quomodo binos vocaverit de naviculis piscatores, primo Petrum et Andream; deinde progressus paululum, alios duos filios Zebedæi, sicut narrant Matthæus et Marcus: cum Lucas dicat ambas eorum naviculas impletas magna illa captura piscium, sociosque Petri commemoret Jacobum et Joannem filios Zebedæi vocatos ad adjuvandum, cum retia extrahere plena non possent, simulque miratos tantam multitudinem piscium, quæ capta erat: et cum Petro tantum dixisset: « Noli timere, ex hoc jam homines eris capiens; » simul eum tamen subductis ad terram navibus secutos fuisse. Unde intelligendum est hoc primo esse factum quod Lucas insinuat: nec tunc eos a Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum quod homines esset capturus. Quod non ita dictum est, quasi jam pisces nunquam esset capturus: nam et post resurrectionem Domini legimus eos esse piscatos². Dictum est ergo, quod deinceps capturus esset homines: non dictum est quod jam non esset capturus pisces. Unde datur locus intelligere eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret quod Matthæus et Marcus narrant, quando eos binos vocavit, et ipse jussit ut eum sequerentur, primo duobus Petro et Andreæ, deinde aliis duobus filiis Zebedæi. Tunc enim non subductis ad terram navibus tanquam cura redeundi,

¹ Luc. VI, 13-17. — ² Joan. XXI, 3.

sed ita eum secuti sunt, tanquam vocantem ac iubentem ut eum sequerentur.

CAPUT XVIII.

De tempore secessionis Jesus in Galilæam.

XLII. ILLUD etiam requirendum est, quomodo Joannes evangelista antequam Joannes Baptista missus esset in carcerem, dicit Jesum isse in Galilæam. (Postea enim quam commemoravit, quod in Cana Galilææ fecit de aqua vinum, et descendit Capharnaum cum matre et discipulis, et ibi manserunt non multis diebus, dicit eum deinde ascendisse Jerosolymam propter Pascha; post hæc venisse in Judæam terram et discipulos ejus, et illic demoratum cum eis et baptizantem: ubi secutus ait: « Erat autem » et Joannes baptizans in Ænon juxta Salim, quia aquæ » multæ erant illic: et adveniebant et baptizabantur: » nondum enim missus erat in carcerem Joannes¹. ») Matthæus autem dicat: « Cum autem audisset quod Joannes traditus esset, secessit in Galilæam². » Similiter et et Marcus: « Posteaquam autem traditus est, inquit, » Joannes, venit Jesus in Galilæam³. » Lucas etiam nihil quidem dicit de tradito Joanne, sed tamen et ipse post baptismum et tentationem Christi dicit eum isse in Galilæam, sicut illi duo. Nam ita contextit narrationem suam: « Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Et regressus est Jesus » in virtute Spiritus in Galilæam et fama exiit per uni-

¹ Joan. II, 13, et III, 22-24. — ² Matth. IV, 12. — ³ Marc. I, 14.

» versam regionem de illo¹. » Unde intelligitur hos tres Evangelistas non Joanni evangelistæ contraria narrasse, sed prætermisisse primum Domini adventum in Galilæam posteaquam baptizatus est, quando illic aquam convertit in vinum; tunc enim nondum erat traditus Joannes: eum vero adventum ejus in Galilæam connexuisse narrationibus suis, qui post Joannem traditum factus est: de quo ejus reditu in Galilæam ipse Joannes evangelista sic loquitur: « Ut ergo cognovit Jesus, quia audierunt Pharisæi quia Jesus plures discipulos facit et baptizat quam » Joannes, (quanquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus,) reliquit Judæam, et abiit iterum in Galilæam². » Tunc ergo intelligimus jam fuisse traditum Joannem, Judæos vero audisse quod plures Discipulos faceret et baptizaret, quam fecerat et baptizaverat Joannes.

CAPUT XIX.

De sermone habito in monte.

JAM nunc de illo sermone prolixo, quem secundum Matthæum in monte habuit Dominus, videamus utrum ei cæteri Evangelistæ nihil adversari videantur. Marcus quippe non eum commemoravit omnino, nec aliquid ejus simile dixit, nisi quasdam sententias, non contextim, sed sparsim, quas Dominus locis aliis repetivit. Reliquit tamen locum in textu narrationis suæ, ubi intelligamus hunc dictum esse sermonem, sed ab eo prætermisum: « Et » erat, inquit, prædicans in synagogis eorum, et omni

¹ Luc. IV, 13, 14. — ² Joan. IV, 1-3.

» Galilæa, et dæmonia ejiciens. » In hac prædicatione quam dicit eum habuisse in omni Galilæa, intelligitur etiam sermo iste habitus in monte, cujus commemoratio- nem facit Matthæus. Namque idem Marcus ita sequitur : « Et venit ad eum leprosus deprecans eum, et genu flexo » dixit : Si vis, potes me mundare¹, » et cætera de hoc leproso mundato talia connectit, ut ipse intelligatur, quem Matthæus commemorat tunc esse mundatum, quando post illum sermonem Dominus de monte descendit. Sic enim ait Matthæus : « Cum autem descendisset de » monte, secutæ sunt eum turbæ multæ. Et ecce lepro- » sus veniens adorabat eum, dicens : Domine, si vis potes » me mundare², » et cætera.

XLIV. Hujus leprosi etiam Lucas meminit³, non sane hoc ordine, sed ut solent prætermisissæ recordari, vel posterius facta præoccupare, sicut divinitus suggererentur, quæ antea cognita, postea recordando conscriberent. Verumtamen idem Lucas sermonem etiam ipse Domini prolixum narravit, ubi etiam sic exorsus est, ut in isto Matthæus. Hic enim dixit : « Beati pauperes spiritu, quoniam » ipsorum est regnum cælorum⁴ : » et ille, « Beati pau- » peres, quia vestrum est regnum Dei⁵. » Deinde multa quæ sequuntur etiam in Lucæ narratione similia sunt. Et ad extremum sermonis ipsa conclusio prorsus eadem reperitur de homine prudente, qui ædificat super petram, et de stulto qui ædificat super arenam⁶ : nisi quod ibi flumen tantum dicit illisum domui, non et pluviam et ventos, sicut Matthæus⁷. Posset ergo facillime credi, eundem etiam ipse Domini interposuisse sermonem, aliquas autem prætermisissæ sententias, quas Matthæus posuit : item alias posuisse, quas iste non dixit : quasdam

¹ Marc. i, 39-40. — ² Matth. viii, 1. — ³ Luc. v, 12. — ⁴ Matth. v, 3. — ⁵ Luc. vi, 20. — ⁶ Ibid. 49. — ⁷ Matth. vii, 26.

etiam non iisdem verbis, custodita tamen veritatis integritate, similiter explicasse.

XLV. Posset hoc, sicut dixi, facillime credi, nisi moveret quod Matthæus in monte dicit hunc habitum esse sermonem a Domino sedente¹; Lucas autem in loco campestri a Domino stante². Hæc itaque diversitas facit videri, alium fuisse illum, alium istum. Quid enim prohiberet Christum alibi quædam repetere quæ jam antea dixerat, aut iterum quædam facere quæ antea jam fecerat? Non sane istos duos sermones, quorum unum Matthæus, alterum Lucas inseruit longa temporis distantia separari, hinc probabiliter creditur, quod et ante et postea quædam similia vel eadem ambo narrarunt, ut non absurde sentiatur eorum narrationes hæc interponentium in eisdem locis et diebus esse versatas. Nam Matthæus hoc ita dicit : « Et secutæ sunt eum turbæ multæ de Galilæa et Decapoli, et Jerosolymis, et Judæa et de trans » Jordanem. Videns autem turbas ascendit in montem, » et cum sedisset accesserunt ad eum Discipuli ejus. Et » aperiens os suum docebat eos dicens : Beati pauperes » spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum³, » et cætera. Hic potest videri multas turbas vitare voluisse, et ob hoc ascendisse in montem; tanquam secedendo a turbis, ut solis suis Discipulis loqueretur. Cui rei videtur attestari etiam Lucas, ita narrans : « Factum est autem » in illis diebus, exiit in montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei. Et cum dies factus esset, vocavit » Discipulos suos, et elegit duodecim ex ipsis, quos et » Apostolos nominavit : Simonem quem cognominavit » Petrum, et Andream fratrem ejus, Jacobum et Joannem, Philippum et Bartholomæum, Matthæum et Thomam, Jacobum Alphæi et Simonem qui vocatur Zelo-

¹ Matth. v, 1. — ² Luc. vi, 17. — ³ Matth. iv, 25, et v, 1-3.

» tes, Judam Jacobi et Judam Scarioth, qui fuit proditor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri, et » turba Discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis, » ab omni Judæa et Jerusalem et maritima et Tyri et Sidonis, qui venerant ut audirent eum et sanarentur a » languoribus suis, et qui vexabantur a spiritibus im- » mundis, curabantur. Et omnis turba quærebat eum » tangere, quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes. » Et ipse elevatis oculis in Discipulos suos dicebat: Beati » pauperes, quia vestrum est regnum Dei¹, et cætera. Hic potest intelligi cum in monte duodecim Discipulos elegit ex pluribus, quos Apostolos nominavit, quod Matthæus prætermisit, tunc illum habuisse sermonem quem Matthæus interposuit, et Lucas tacuit, hoc est in monte: ac deinde cum descendisset, in loco campestri habuisse alterum similem, de quo Matthæus tacet, Lucas non tacet: et utrumque sermonem eodem modo esse conclusum.

XLVI. Quod autem Matthæus isto sermone terminato sequitur et dicit: « Et factum est, cum consummasset » Jesus verba hæc, admirabantur turbæ super doctrina » ejus², » Potest videri Discipulorum turbas dixisse, ex quibus illos duodecim elegerat. Quod vero mox ait: « Cum » autem descendisset de monte, secutæ sunt eum turbæ » multæ: Et ecce leprosus veniens adorabat eum³, » potest intelligi post utrumque sermonem factum fuisse, non solum quem Matthæus, verumetiam quem Lucas interponit. Neque enim apparet post descensionem de monte quantum temporis fuerit interpositum: sed hoc solum voluit significare Matthæus, post illam descensionem multas turbas fuisse cum Domino, quando leprosum mundavit, non quantum temporis interfuerit: præsertim cum eundem leprosum Lucas jam in civitate posito Domino

¹ Luc. vi, 12-20. — ² Matth. vii, 28. — ³ Id. viii, 1, 2.

dicat esse mundatum¹, quod Matthæus dicere non curavit.

XLVII. Quanquam etiam illud possit occurrere, in aliqua excelsiore parte montis primo cum solis Discipulis Dominum fuisse, quando ex eis illos duodecim elegit: deinde cum eis descendisse, non de monte, sed de ipsa montis celsitudine in campestrum locum, id est, in aliquam æqualitatem, quæ in latere montis erat, et multas turbas capere poterat; atque ibi stetisse donec ad eum turbæ congregarentur: ac postea cum sedisset, accessisse propinquius Discipulos ejus, atque ita illis cæterisque turbis præsentibus unum habuisse sermonem, quem Matthæus Lucasque narrarunt, diverso narrandi modo, sed eadem veritate rerum et sententiarum, quas ambo dixerunt. Jam enim præmonuimus, quod et nullo præmonente unicuique sponte videndum fuit: si quis prætermittat aliquid quod alius dicat, non esse contrarium; nec si alius alio modo aliquid dicat, dum eadem rerum sententiarumque veritas explicetur: ut quod Matthæus ait: « Cum autem descendisset de monte², » simul etiam de illo campestri loco qui in latere montis esse potuit, intelligatur. Deinde Matthæus de leproso mundato narrat, quod etiam Marcus et Lucas similiter³.

¹ Luc. v, 12. — ² Matth. viii, 1. — ³ Ibid. 2, Marc. 1, 40, et Luc. v, 12.

CAPUT XX.

De Centurionis accessu ad Jesum quomodo Matthæus Lucasque consentiant.

XLVIII. Post hæc Matthæus sequitur, et dicit: « Cum » autem introisset Capharnaum, accessit ad illum Centurio rogans eum, et dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, et male torquetur, » et cætera, usque ad eum locum ubi ait: « Et sanatus est puer ex illa » hora¹. » Hoc de puero Centurionis etiam Lucas commemorat: non, sicut iste, post leprosum mundatum, quem ille postea recordatus commemoravit, sed post finem illius prolixioris sermonis quod ita conjungit: « Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intravit » Capharnaum: Centurionis autem cujusdam servus male » habens erat moriturus, qui illi erat pretiosus², » et cætera usque in eum locum quo sanatus est. Hic intelligendum est, cum implesset quidem omnia verba sua in aures plebis, intrasse Christum Capharnaum, hoc est, quia non antequam hæc verba terminasset intravit: sed non esse expressum post quantum temporis intervallum cum istos sermones terminasset intravit Capharnaum. Ipso quippe intervallo leprosus ille mundatus est, quem loco suo Matthæus interponit, iste autem postea recordatur.

XLIX. Jam ergo videamus utrum sibi de hoc servo Centurionis Matthæus Lucasque consentiant. Matthæus enim dicit: « Accessit ad eum Centurio rogans eum et » dicens: Puer meus jacet in domo paralyticus³. » Cui

¹ Matth. viii, 5-13. — ² Luc. vii, 1-10. — ³ Matth. viii, 5, 6.

videtur repugnare quod ait Lucas: « Et cum audisset de » Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum » ut veniret, et salvaret servum ejus. At illi cum venissent ad Jesum rogabant eum sollicite, dicentes ei: Quia » dignus est, ut hoc illi præstes: diligit enim gentem » nostram, et synagogam ipse ædificavit nobis. Jesus autem ibat cum illis: et cum jam non longe esset a domo, » misit ad eum Centurio amicos dicens: Domine, noli » vexari: non enim dignus sum ut sub tectum meum intras, propter quod et me ipsum non sum dignum arbitratu ut venirem ad te: sed dic verbo, et sanabitur » puer meus¹. » Si enim hoc ita gestum est, quomodo erit verum quod Matthæus narrat: « Accessit ad eum » quidam Centurio, » cum ipse non accesserit, sed amicos miserit? nisi diligenter advertentes intelligamus Matthæum non omni modo deseruisse usitatum morem loquendi. Non solum enim dicere solemus, accessisse aliquem etiam antequam perveniat illuc, quo dicitur accessisse; unde etiam dicimus: Parum accessit, vel multum accessit, eo quo appetit pervenire: verum etiam ipsam perventionem cujus adipiscendæ causa acceditur, dicimus plerumque factam, etsi eum ad quem pervenit, non videat ille, qui pervenit, cum per amicum pervenit ad aliquem, cujus ei favor est necessarius. Quod ita tenuit consuetudo, ut jam etiam vulgo perventores appellentur, qui potentium quorumlibet tanquam inaccessibiles animos, per convenientium personarum impositionem, ambitionis arte pertingunt. Si ergo ipsa perventio usitate dicitur per alios fieri, quanto magis accessus per alios fieri potest, qui plerumque infra perventionem remanet, quando potuerit quisque plurimum quidem accedere, sed tamen non potuerit pervenire? Non ergo absurde Matthæus, etiam

¹ Luc. vii, 3-7.

quod vulgo possit intelligi, per alios facto accessu Centurionis ad Dominum, compendio dicere voluit, « Accessit » ad eum Centurio. »

L. Verumtamen non negligenter intuenda est etiam sancti Evangelistæ altitudo mysticæ locutionis, secundum quam scriptum est in Psalmo: « Accedite ad eum, et illum » minamini¹. » Proinde quia fidem Centurionis, qua vere acceditur ad Jesum, ipse ita laudavit ut diceret: « Non inveni tantam fidem in Israël; » ipsum potius accessisse ad Christum dicere voluit prudens Evangelista, quam illos per quos verba sua miserat. Porro autem Lucas ideo totum quemadmodum gestum esset aperuit, ut ex hoc intelligere cogeremur, quemadmodum eum accessisse dixerit alius qui mentiri non potuit. Sic enim et illa mulier, quæ fluxum sanguinis patiebatur, quamvis fimbriam vestimenti ejus tenuerit, magis tamen tetigit Dominum, quam illæ turbæ a quibus premebatur³. Ut enim hæc quo magis credidit, eo magis tetigit Dominum: ita et Centurio quo magis credidit, eo magis accessit ad Dominum. Jam cætera in hoc capitulo quæ alter dicit, et alter prætermittit, superfluo pertractantur; cum ex illa regula primitus commendata nihil inveniatur habere contrarium.

¹ Psal. xxxiii, 6. — ² Matth. viii, 10. — ³ Luc. viii, 42-48.

CAPUT XXI.

De socru Petri quo ordine narratum sit.

LI. SEQUITUR Matthæus et dicit: « Et cum venisset » Jesus in domum Petri, vidit socrum ejus jacentem et » febricitantem: et tetigit manum ejus, et dimisit eam » febris, et surrexit et ministrabat eis¹. » Hoc quando factum sit, id est, post quid vel ante quid, non expressit Matthæus. Non enim post quod narratur, post hoc etiam factum necesse est intelligatur. Nimirum tamen iste hoc recoluisse intelligitur, quod prius omiserat. Nam id Marcus narrat antequam illud de leproso mundato commemoret², quod post sermonem in monte habitum, de quo ipse tacuit, videtur interposuisse. Itaque et Lucas post hoc factum narrat de socru Patri³, post quod et Marcus, ante sermonem etiam ipse, quem prolixum interposuit, qui potest idem videri quem dicit habitum in monte Matthæus. Quid autem interest quis quo loco ponat, sive quod ex ordine inserit, sive quod omissum recolat, sive quod postea factum ante præoccupat: dum tamen non adversetur eadem vel alia narranti, nec sibi nec alteri? Quia enim nullius in potestate est, quamvis optime fideliterque res cognitæ, quo quisque ordine recordetur; (quid enim prius posteriusve homini veniat in mentem, non est ut volumus, sed ut datur:) satis probabile est quod unusquisque Evangelistarum eo se ordine credidit debuisse narrare, quo voluisset Deus ea ipsa quæ narra-

¹ Matth. viii, 14, 15. — ² Marc. i, 29-31. — ³ Luc. iv, 38, 39.

bat ejus recordationi suggerere, in eis duntaxat rebus, quarum ordo, sive ille, sive ille sit, nihil minuit auctoritati veritatisque evangelicæ.

LII. Cur autem Spiritus sanctus dividens propria unicuique prout vult ¹, et ideo mentes quoque sanctorum propter libros in tanto auctoritatis culmine collocandos, in recolendo quæ scriberent sine dubio gubernans et regens, alium sic, alium vero sic narrationem suam ordinare permiserit, quisquis pia diligentia quæsierit, divinitus adjutus poterit invenire. Hoc tamen non est hujus operis munus, quod nunc suscepimus, tantum ut demonstremus Evangelistas, neque sibi neque inter se repugnare, quolibet ordine, vel easdem res, vel alias factorum dictorumque Christi unusquisque eorum potuerit volueritve narrare. Quapropter ubi ordo temporum non apparet, nihil nostra interesse debet, quem narrandi ordinem quilibet eorum tenuerit : ubi autem apparet, si quid moverit quod sibi aut alteri repugnare videatur, utique considerandum et enodandum est.

CAPUT XXII.

De ordine rerum quæ postea narrantur, quomodo nihil dissentiant Evangeliste.

LIII. SEQUITUR ergo Matthæus dicens : « Vespere autem » facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes : et ejiciebat spiritus verbo, et omnes male habentes curavit : ut » adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem : Ipse infirmitates nostras accepit et ægrotatio-

¹ 1 Cor. xii, 11.

nes portavit ¹. Hoc ad ejusdem diei tempus pertinere satis indicat, cum conjungit, « Vespere autem facto. » Sic et Marcus cum de ipsa socru Petri sanata dixisset : « Et » ministrabat eis : » hoc idem subjecit : « Vespere autem » facto cum occidisset sol, afferebant ad eum omnes male » habentes, et dæmonia habentes : et erat omnis civitas » congregata ad januam : et curavit multos qui vexabantur variis languoribus ; et dæmonia multa ejiciebat ; et » non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus est, et abiit in desertum » locum ². » Videtur hic ordinem tenuisse Marcus, ut post illud quod dictum est : « Vespere autem facto, » deinde diceret : « Et diluculo valde surgens. » Quamvis nec illud necesse sit, ubi dicitur : « Vespere autem facto, » ejusdem diei vesperum accipere ; nec ubi dicitur : « Diluculo, » ejusdem noctis diluculum : tamen utcumque videri potest hic rerum gestarum ordo servatus, propter digestum ordinem temporum. Lucas quoque cum de socru Petri narrasset, non ait ipse : « Vespere autem facto : » sed tamen quod idem significaret adjunxit dicens : « Cum » sol autem occidisset, omnes qui habebant infirmos » variis languoribus, ducebant illos ad eum : at ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant etiam dæmonia a multis clamantia et dicentia : Quia tu es Filius » Dei. Et increpans, non sinebat ea loqui, quia sciebant » ipsum esse Christum. Facta autem die, egressus ibat » in desertum locum ³. » Et hic videmus eundem prorsus ordinem temporum custoditum, quem comperimus apud Marcum. Matthæus autem qui videtur non ordine quo gestum est, sed quo prætermisum recolit, hoc de socru Petri commemorasse, posteaquam narravit quid

¹ Matth. viii, 16-18 ex Isaiâ lxxi, 4. — ² Marc. i, 31-35. — ³ Luc. iv, 40-42.